

МОНІТОРИНГ

ОСНОВНИХ ПОДІЙ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

грудень 2023

*Департамент стратегічного планування та
макроекономічного прогнозування*

ВСТУП. ЗАГАЛЬНА ПОТОЧНА СИТУАЦІЯ

У 2023 році українська економіка проявила високу стійкість, повернулася до відновлювального зростання та за підсумком року показала кращі результати, ніж прогнозувалося на початку року.

За попередніми даними Мінекономіки оцінює зростання ВВП у 2023 році в межах 5% (порівняно з «мінус» 28,8% у 2022 році за даними Держстату).

Довідково. У 2023 році Мінекономіки під бюджетні розрахунки 2024 року заклало зростання ВВП на рівні 5%, МВФ (відповідно до повідомлення Голови місії МВФ в Україні Гевіна Грея в листопаді 2023 року) прогнозував зростання на рівні 4,5%.

Кращий результат є віддзеркаленням поліпшення безпекової ситуації в країні завдяки професійності і стійкості ЗСУ, злагодженої роботи Уряду й бізнесу, швидкого відновлення зруйнованих/пошкоджених об'єктів критичної інфраструктури, системної фінансової підтримки з боку міжнародних партнерів, а також незламного духу населення України.

Надходження до держбюджету в грудні 2023 року порівняно з груднем 2022 року без урахування міжнародної фінансової допомоги зросли на 43,4% і становили 246 млрд грн (на 37% в листопаді 2023 року) на фоні поживлення економічної активності. Витрати держбюджету збільшилися на 36,3% і становили 561,4 млрд грн (на 7,5% відповідно). У грудні дефіцит держбюджету становив 171,6 млрд грн (143,9 млрд грн у листопаді 2023 року).

З урахуванням міжнародної фінансової допомоги доходи держбюджету в цілому у 2023 році становили 2672 млрд грн, видатки – 4014,4 млрд грн, дефіцит держбюджету становив 1333,1 млрд грн або 36,4 млрд дол. США – 49,9% від загального обсягу доходів держбюджету (у 2022 році дефіцит держбюджету становив 914,7 млрд грн або 28,3 млрд дол. США – 51,2 % від загального обсягу доходів держбюджету).

Упродовж 2023 року ситуація на валютному ринку залишалася стабільною і контрольованою. Так, завдяки суттєвим надходженням від міжнародних партнерів та накопиченню значного рівня міжнародних резервів НБУ в жовтні перейшов до режиму керованої гнучкості обмінного курсу (станом на кінець року гривня девальвувала на 3,9% до 38 грн/дол.США). Для покриття різниці між попитом та пропозицією на валютному ринку після переходу до нового режиму НБУ розширив чистий продаж валюти – у середньому впродовж жовтня-грудня від'ємне сальдо інтервенцій становило 3,1 млрд дол. США за місяць (в цілому за 2023 рік – «мінус» 28,6 млрд дол. США). Загалом станом на кінець 2023 року, за попередніми даними, міжнародні резерви зросли на 42,2% до 40,5 млрд дол. США в еквіваленті, що є достатніми для забезпечення фінансування імпорту майбутнього періоду впродовж 5,4 місяця.

Темп зростання споживчих цін упродовж усього 2023 року відповідає найбільш спокійним, з погляду інфляції, рокам мирного часу, а в річному вимірі (5,1%) він досяг найнижчого рівня за останні 3 роки. Тобто, незважаючи на тимчасову втрату окупованої території, суттєві руйнування внаслідок війни основних фондів та перманентну загрозу ракетного терору, економіка України працює як цілісний механізм. І помірна динаміка зростання споживчих цін, що є порівняно близькою до динаміки інфляції в деяких європейських країнах (за даними Євростату за підсумком 2023 року споживча інфляція в річному обчисленні в Чехії становила 7,6%, у Румунії – 7%), чії економіки не зазнають жодних шоків війни, і надалі є додатковим підтвердженням цього.

РОЗДІЛ 1: ВИРОБНИЦТВО

1.1 ЗАГАЛЬНА СИТУАЦІЯ, ОКРЕМІ ГАЛУЗІ ЕКОНОМІКИ

ГОЛОВНЕ

У 2023 році українська економіка повернулася до відновлювального зростання та за підсумком року показала кращі результати, ніж прогнозувалося на початку року. За попередніми даними Мінекономіки оцінює зростання ВВП у 2023 році в межах 5% (порівняно з «мінус» 28,8% у 2022 році за даними Держстату).

Підсумки року свідчать, що економіка все більше адаптується та переналаштовується на економіку воєнного часу, незважаючи на значні руйнування виробничих потужностей, перерваність бізнес-процесів та логістики, складну ситуацію на ринку праці (через високу міграцію), а також низьку доступність кредитних ресурсів.

Довідково. За даними НБУ в грудні 2023 року бізнес децю погіршив очікування щодо результатів діяльності своїх підприємств. Проте індекс очікувань ділової активності (ІОДА) був на вищому рівні, ніж у грудні 2022 року – 45,7 (порівняно з 42,1 у грудні 2022 року та 49,1 у листопаді 2023 року), зокрема показник у внутрішній торгівлі – становив 46,9 (42,1 та 50,9 відповідно), у промисловості – 46,9 (43,4 та 49,2 відповідно), у сфері послуг – 44 (41,8 та 48,4 відповідно) та в будівництві – 42,1 (35,6 та 40,6 відповідно).

За основними секторами за нашими оцінками мали місце наступні тенденції:

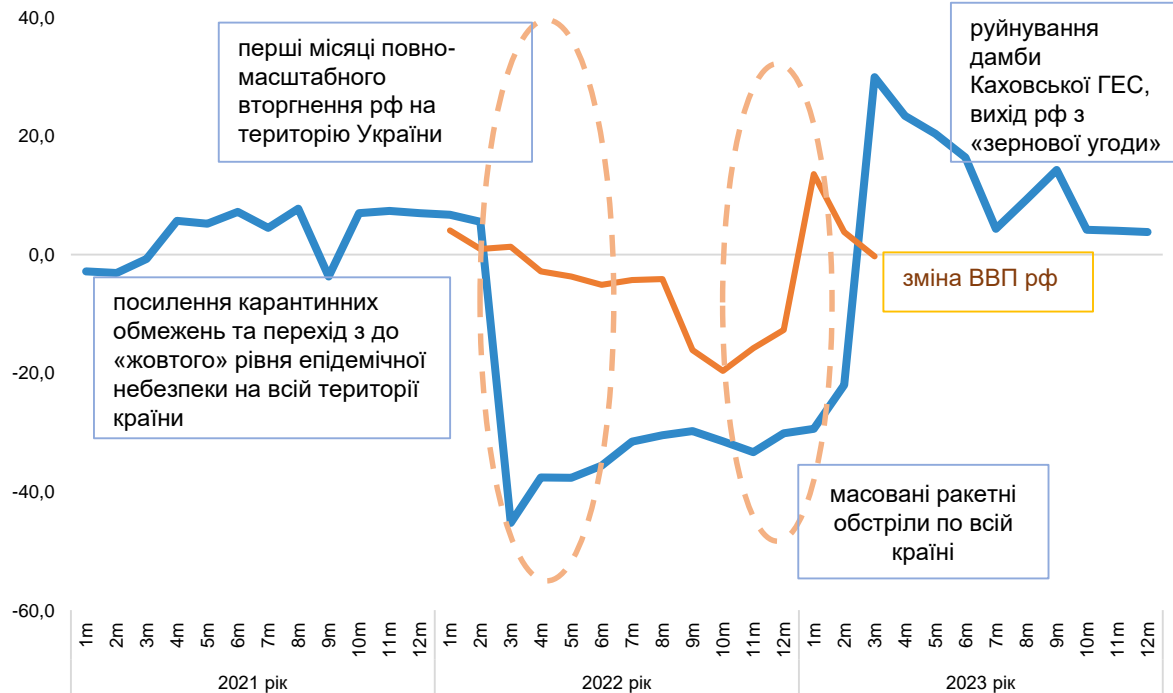
- **у сільському господарстві** – зростання врожаю майже всіх сільськогосподарських культур внаслідок сприятливих погодних умов, що вплинули на збільшення врожайності. Це сформувало достатню сировинну базу для агропереробки, забезпечення внутрішнього ринку продовольчими товарами та здійснення експортної діяльності (за оперативними даними Мінагрополітики станом на 28.12.2023 врожай зернових становив 58,4 млн т порівняно з 53,9 млн т у 2022 році);
- **у промисловості** – відновлення економічної активності за рахунок зростання попиту на інвестиційну продукцію (машинобудування (ВПК) та будівельні матеріали), збільшення сировинної бази з боку сільського господарства (харчова промисловість), налагодження стабільної роботи енергетичної системи (після масованих ракетних обстрілів у 4 кв. 2022 року, коли тимчасово аварійно було знеструмлено всі АЕС, більшість теплових та гідроелектростанцій), що сформувало попит на продукцію суміжних видів діяльності;
- **у будівництві** – зростання інвестиційного попиту, сформованого значним бюджетним фінансуванням відновлення пошкодженої критичної інфраструктури внаслідок бойових дій та проведення капітальної відбудови;
- **у внутрішній торгівлі** – стабільне відновлення діяльності в умовах поступово зростання споживчого попиту та пропозиції товарів;
- **у транспорті** – активне відновлення діяльності **пасажи́рським транспортом** на фоні збільшення кількості рейсів залізничним і автомобільним транспортом. **Вантажний транспорт**, хоча й найбільше потерпав від ракетних атак на інфраструктуру морського транспорту, виходу рф з «зернової угоди», різних методів блокади експорту української продукції з боку країн сусідів ЄС, проте починаючи з серпня успішна робота Українського морського коридору (рух цивільних суден З та ДО портів Великої Одеси), зокрема в жовтні-грудні, активно стимулював нарощування внутрішніх залізничних перевезень та переробку вантажів у морських портах. Так, відновлення експорту морським транспортом окремої аграрної та металургійної продукції, а також металевих руд частково компенсувало втрати в економіці внаслідок блокади [польсько-українського кордону](#).

1.2 ВАЛОВИЙ ВНУТРІШНІЙ ПРОДУКТ (ОЦІНКА МІНЕКОНОМІКИ)

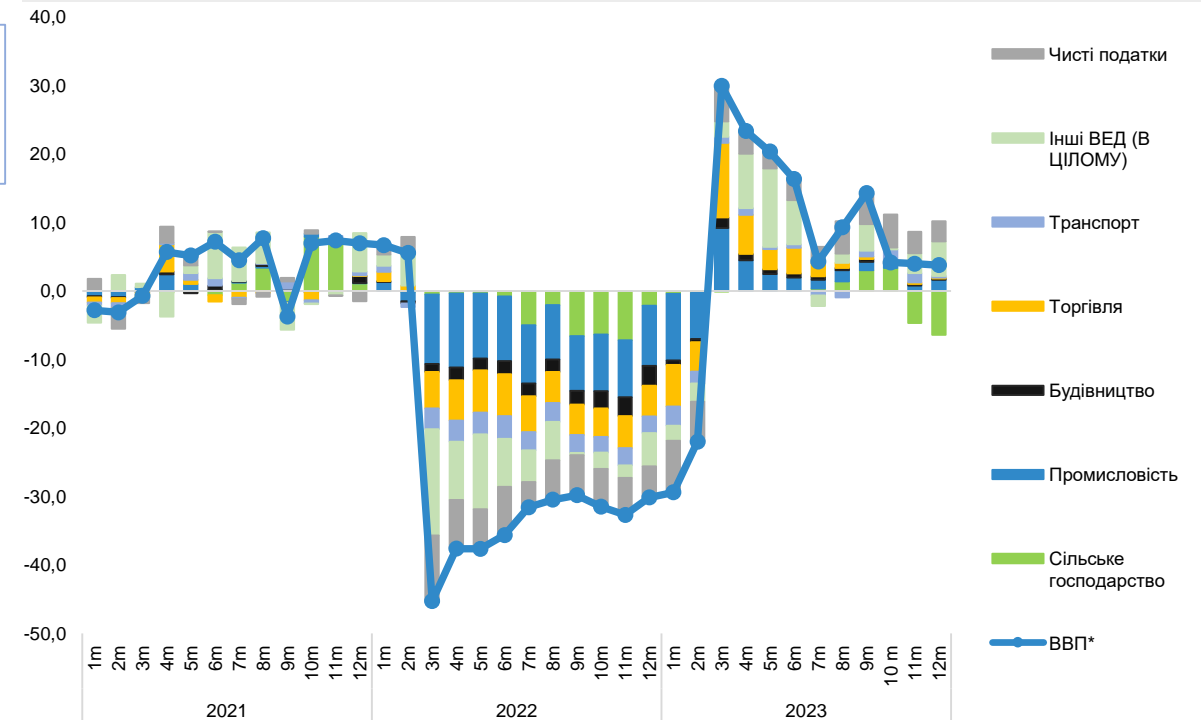
У 2023 році порівняно з 2022 роком за оцінкою Мінекономіки майже всі агреговані види економічної діяльності сформували позитивний внесок до загального обсягу ВВП.

Найбільш позитивний внесок у ВВП мала сфера послуг, зокрема сфера державного управління та оборони, фінансування якої є пріоритетним під час війни. Також в цілому сфера послуг є більш цифровізованою та маневреною у своїй діяльності, швидко адаптується до нових умов та потреб на ринках. Виробнича сфера, яка понесла суттєві збитки та руйнування під час війни, також додала позитивного внеску до ВВП, але меншого, ніж сфера послуг. За підсумком року найбільші темпи зростання спостерігаються в державному управлінні та обороні, будівництві, сільському господарстві, внутрішній торгівлі та переробній промисловості.

**ВАЛОВИЙ ВНУТРІШНІЙ ПРОДУКТ УКРАЇНИ ТА РФ,
ПРИРІСТ (+) / ЗНИЖЕННЯ (-), % ДО ВІДПОВІДНОГО МІСЯЦЯ
ПОПЕРЕДНЬОГО РОКУ**

**ОЦІНКА ВНЕСКІВ ВДВ ОКРЕМИХ ВЕД (В.П.) У ДИНАМІКУ ВВП
(% ДО ВІДПОВІДНОГО МІСЯЦЯ ПОПЕРЕДНЬОГО РОКУ)**

1.3 ПРОМИСЛОВІСТЬ

У промисловості у 2023 році порівняно з 2022 роком спостерігалось відновлення економічної активності за рахунок попиту на інвестиційну продукцію, збільшення сировинної бази з боку сільського господарства, налагодження стабільної роботи енергетичної системи (після масованих ракетних обстрілів у 4 кв. 2022 року, коли тимчасово аварійно було знеструмлено всі АЕС, більшість теплових та гідроелектростанцій), що сформувало попит на продукцію суміжних видів діяльності.

У розрізі основних підвидів найбільші темпи зростання спостерігались у переробній промисловості, зокрема в машинобудуванні; виробництві меблів, іншої продукції, ремонті і монтажу; виробництві гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції; виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів; виробництві хімічної продукції.

Хоча, виробництво продукції орієнтованої на зовнішні ринки все ще обмежувалось через негативний вплив блокади морських портів, проте починаючи з серпня успішна робота Українського морського коридору, зокрема в жовтні-грудні, активно стимулювало відновлення виробництва металургійної продукції та добування металевих руд.

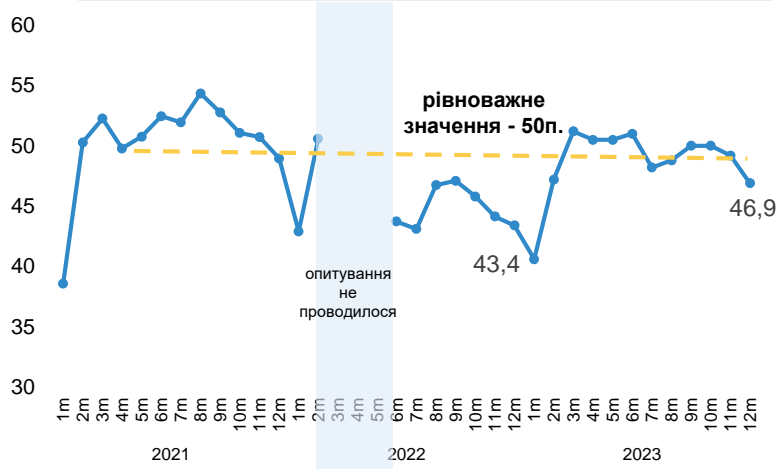
Водночас, продовження бойових дій, руйнація промислових потужностей на прилеглих до бойових дій територіях залишається основним негативним чинником.

Довідково. В умовах війни та високого попиту продовжується значне зростання виробництва продукції ВПК, у т. ч. налагодження співпраці в цьому сегменті з британськими, німецькими та турецькими компаніями для посилення та відновлення потенціалу оборонної спроможності України.

За даними НБУ в грудні 2023 року порівняно з листопадом 2023 року підприємства промисловості дещо погіршили очікування щодо результатів своєї економічної діяльності, проте даний рівень залишався вищим, ніж у грудні 2022 року, – ІОДА сфери промисловості становив 46,9 п. (у листопаді – 49,2 п. та в грудні 2022 року – 43,4 п.).

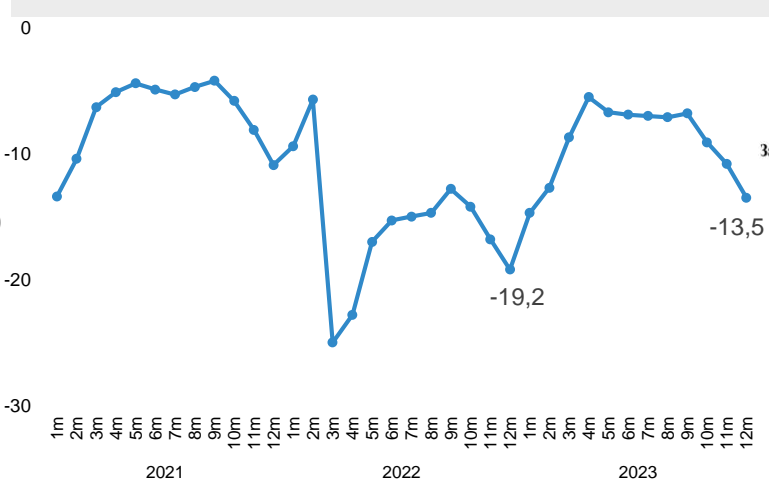
За даними Держстату індикатор ділової впевненості в промисловості в грудні становив «мінус» 13,5% (у листопаді 2023 р. «мінус» 10,8% та в грудні 2022 року «мінус» 19,2%).

ІНДЕКС ОЧІКУВАНЬ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ СФЕРИ ПРОМИСЛОВОСТІ, ПУНКТИВ

Джерело: НБУ

ІНДИКАТОР ДІЛОВОЇ ВПЕВНЕНОСТІ В ПРОМИСЛОВОСТІ, %

Джерело: Держстат

Джерело: Держстат

1.3.1 ПІДВИДИ ПРОМИСЛОВОСТІ

У переробній промисловості основними чинниками були, зокрема:

у машинобудуванні – високий попит на продукцію призначену для оборонного сектору завдяки державним замовленням;

Довідково. За даними Міністерства стратегічних галузей промисловості у 2023 році порівняно з 2022 роком, виробництво на держпідприємствах ОПК у грошовому еквіваленті зросло в 1,9 раза, кількість приватних виробників зростає в 4 рази, виробництво мінометних боєприпасів – у 42 рази, артилерійських – у 2,8 рази, виробництво броневих автомобілів – у 3,4 рази, ПТРК – удвічі.

у виробництві будівельних матеріалів – бюджетне фінансування на відновлення пошкодженої критичної інфраструктури внаслідок бойових дій та проведення капітальної відбудови;

у виробництві харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів – достатній споживчий попит та висока сировинна база з боку сільгоспвиробництва (врожай соняшнику збільшився порівняно з 01.01.2023 на 14,4%);

Довідково. Україна в грудні 2023-2024 маркетингового року (МР) експортувала рекордну кількість соняшникової олії та за даними Укроліяпром загалом у 2023 році за попередніми даними експорт соняшникової олії з України склав 4,5 млн т, що на 33% більше, ніж у 2022 році. Також, у 2023 році обсяги експорту цукру зросли – у 3 рази. Експорт курятини в натуральному обсязі – на 3% у порівнянні з 2022 роком.

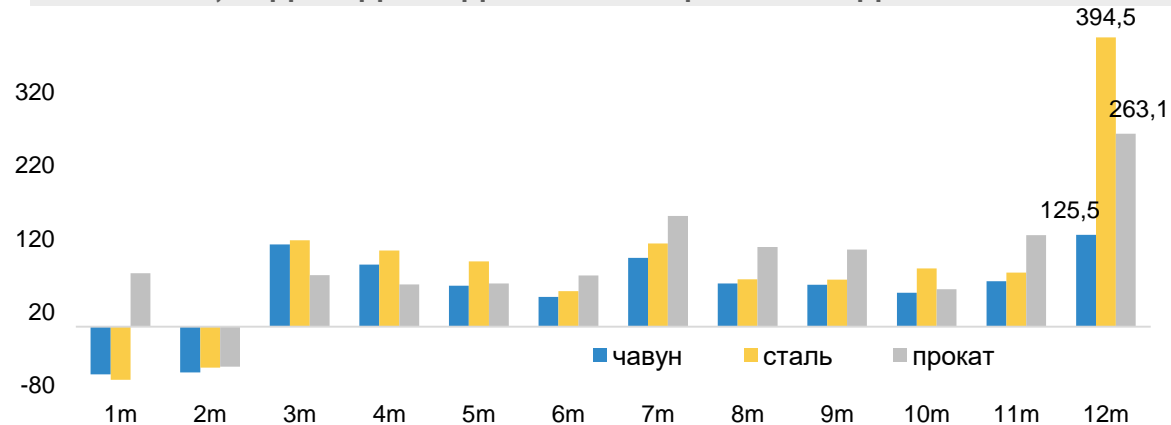
у металургійному виробництві – відновлення стабільного енергоживлення на тлі низької статистичної бази порівняння 2022 року.

Довідково. За даними Укрметалургпром у 2023 році порівняно з 2022 роком виробництво чавуну скоротилось на 6,1%, сталі – на 0,6%, водночас у виробництві прокату зростання – на 0,4% відповідно. Комбінат «Запоріжсталь» у 2023 році збільшив випуск прокату в 1,57 рази порівняно з 2022 роком, виплавку сталі – в 1,65 рази, чавуну – на 35,3% (комбінат працював у середньому на 70% своєї потужності).

За оцінкою «Всесвітньої асоціації сталі» (Worldsteel), за підсумками 11 міс. 2023 року Україна піднялася з 24 на 23 місце серед 71 країни-виробника сталі.

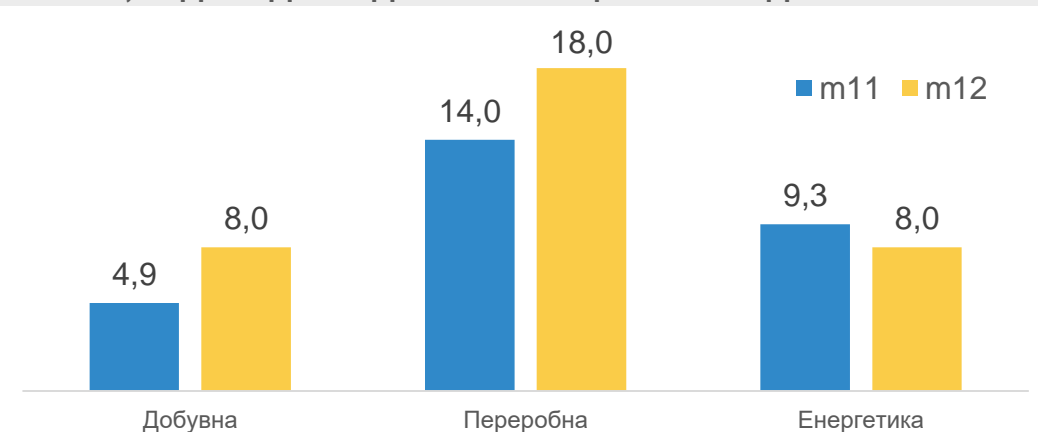
Водночас **у постачанні електроенергії, газу пари та кондиційованого повітря** у 2023 році порівняно з 2022 роком спостерігалось скорочення як виробництва, так і споживання електроенергії в умовах втрачених потужностей через масовані ракетні обстріли у 2022 році, а також проведення ремонтних робіт з відновлення енергомереж.

ВИРОБНИЦТВО ЧАВУНУ, СТАЛІ ТА ПРОКАТУ У 2023 РОЦІ,
ЗМІНА, % ДО ВІДПОВІДНОГО МІСЯЦЯ ПОПЕРЕДНЬОГО РОКУ

Джерело: Укрметалургпром

ВДВ У 2023 РОЦІ,
ЗМІНА, % ДО ВІДПОВІДНОГО МІСЯЦЯ ПОПЕРЕДНЬОГО РОКУ

Джерело: Інститут економічних досліджень

1.4 СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО

Зважаючи на сезонний характер виробництва рослинницької продукції, із червня валова продукція с/г формується на основі даних щодо продукції рослинництва та тваринництва.

У 2023 році в сільському господарстві, незважаючи на обмеження виробничої діяльності в умовах воєнного стану, сформувалися високі результати діяльності, що насамперед зумовлено зростанням виробництва рослинницької продукції завдяки високій врожайності культур, яка була сформована на фоні сприятливих агрометеорологічних умов у період наливу та досягання.

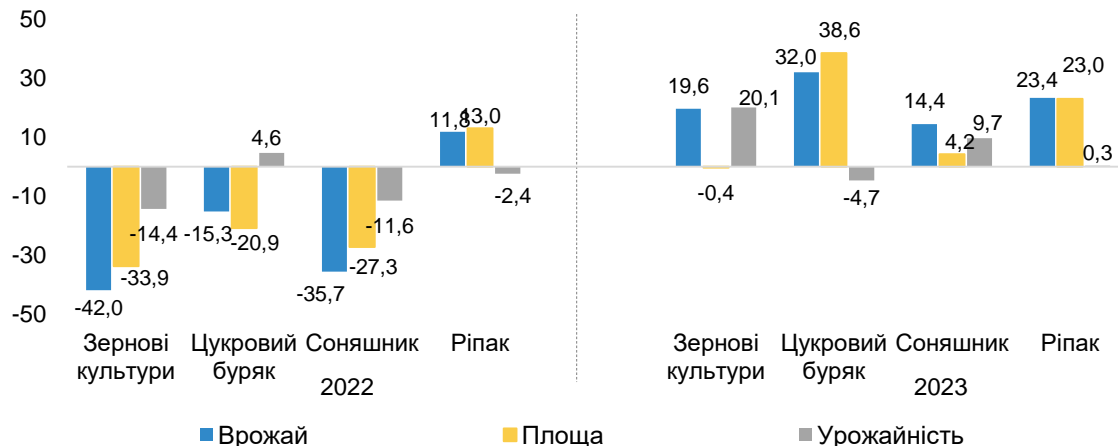
Довідково. За даними Мінагрополітики станом на 28.12.2023 зернові культури зібрано на площі 10,5 млн га (станом на відповідну дату попереднього року – 10,6 млн га) та намолочено 58,4 млн т (48,8 млн т відповідно) при урожайності 55,4 ц/га (46,1 ц/га). Водночас соняшнику зібрано 12 млн т (10,5 млн т відповідно), ріпаку – 4 млн т (3,2 млн т), сої – 4,8 млн т (3,7 млн т) та цукрового буряка – 11,9 млн т (9 млн т).

Станом на 27.11.2023 порівняно з даними на аналогічну дату 2022 року площі посіву озимих зернових культур більші на 7,8%, ріпаку озимого – на 16,5%.

Розвиток тваринництва стримувався через низьку конкурентоспроможність на зовнішньому ринку (зокрема молочних продуктів), а також зростання цін на енергоносії та логістичні ускладнення. Водночас тривало пожвавлення виробничої діяльності в птахівництві на фоні поступового відновлення експорту продукції. Але це не дало змоги повністю компенсувати вплив негативних чинників і досягти у тваринництві позитивних результатів.

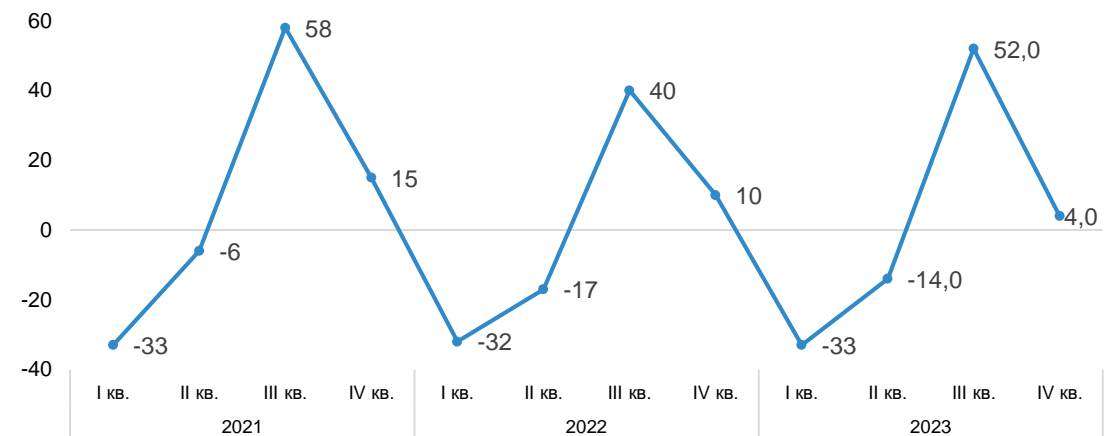
Довідково. За даними Держстату в IV кв. 2023 року баланс очікувань зміни виробництва продукції с/г становив «плюс» 4 в.п. («плюс» 10 в.п. у IV кв. 2022 року).

ВРОЖАЙ, ПЛОЩА ЗБОРУ ТА УРОЖАЙНІСТЬ ОСНОВНИХ С/Г КУЛЬТУР, ЗМІНА, % ДО ВІДПОВІДНОЇ ДАТИ ПОПЕРЕДНЬОГО РОКУ (СТАНОМ НА 28.12)

Джерело: Мінагрополітики, розрахунки Мінекономіки

ОЧІКУВАНІ ЗМІНИ ОБСЯГУ ВИРОБНИЦТВА С/Г ПРОДУКЦІЇ, % ДО ЗАГАЛЬНОЇ КІЛЬКОСТІ ОПИТАНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Джерело: Держстат

1.5 БУДІВНИЦТВО

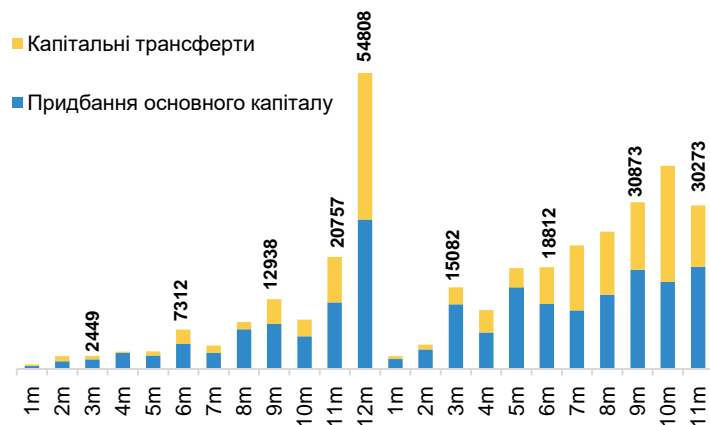
У 2023 році в будівельній галузі спостерігалось значне зростання обсягів виконаних робіт на фоні низької статистичної бази порівняння 2022 року, що стало можливим завдяки фінансуванню з боку держави проектів з відновлення критичної інфраструктури, пошкодженої внаслідок бойових дій та підриву греблі Каховської ГЕС, побудови захисних споруд, а також проектів з відновлення на раніше звільнених територіях. Крім того, з метою забезпечення населення житлом реалізовувалася програма пільгового іпотечного кредитування. У комплексі з відновленням інфраструктурних об'єктів проводилися роботи з відбудови соціальних та житлових пошкоджених будівель, що є необхідним для стимулювання економічної діяльності та забезпечення повноцінного життя громадян.

Довідково. Станом на 28.12.2023 пільгову іпотеку за програмою «Оселя отримали понад 6,2 тис. родин на суму, що перевищила 9,3 млрд гривень. <http://surl.li/pdxtz>. За даними Мінінфраструктури на кінець попереднього року в межах програми «Відновлення українцям виплачено понад 2,99 млрд грн на відбудову житла, яке було пошкоджено через російські обстріли. Виплати вже отримали понад 26,5 тис. людей. <http://surl.li/oxhuh>

Також, з метою підтримки дорожнього покриття в належному стані проводився ремонт на дорогах державного й місцевого значення та здійснювалося відновлення і будівництво пошкоджених та зруйнованих мостів.

Довідково. За даними НБУ індекс очікувань ділової активності в грудні 2023 року становив 42,1 п. (35,6 п. у грудні 2022 року та 40,6 п. у листопаді 2023 року), що частково пов'язано браком кваліфікованих кадрів. За даними Держстату індикатор ділової впевненості в будівництві в IV кв. 2023 року становив «мінус» 42,6% («мінус» 60,2% у IV кв. 2022 року).

КАПІТАЛЬНІ ВИДАТКИ ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ У 2022-2023 РОКАХ, ЩОМІСЯЧНО, МЛН ГРИВЕНЬ

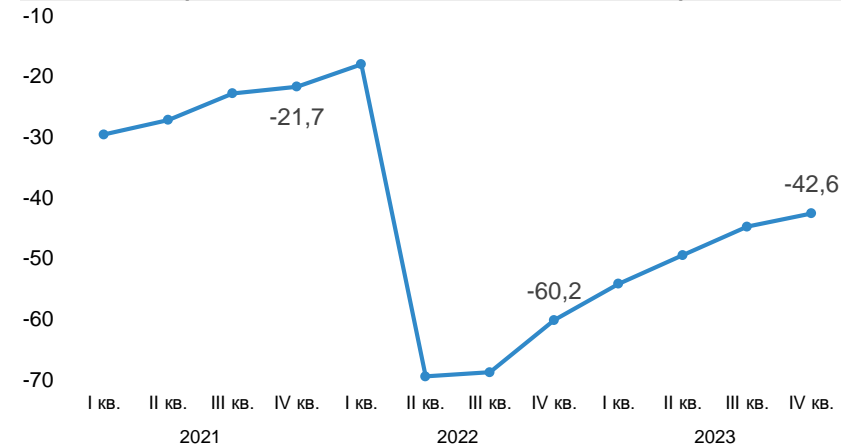
Джерело: Держказначейство, розрахунки Мінекономіки

ІНДЕКС ОЧІКУВАНЬ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ СФЕРИ БУДІВНИЦТВА, ПУНКТИВ

Джерело: НБУ

ІНДИКАТОР ДІЛОВОЇ ВПЕВНЕНОСТІ В БУДІВНИЦТВІ, % ДО ЗАГАЛЬНОЇ КІЛЬКОСТІ ОПИТАНИХ ПІДПРИЄМСТВ (ДАНІ СЕЗОННО СКОРИГОВАНІ)

Джерело: Держстат

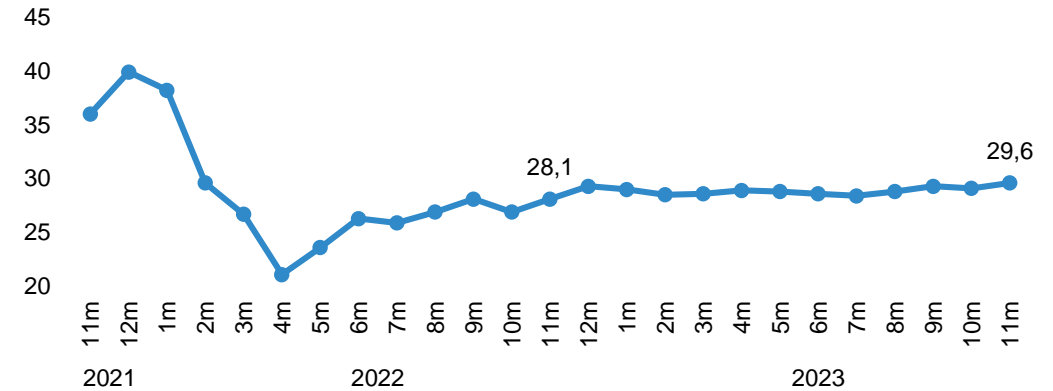
1.6 СФЕРА ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

Внутрішня торгівля у 2023 році активно відновлювалася завдяки здатності швидко пристосовуватися до роботи під час війни за рахунок налагодження ланцюгів постачання товарів, поступового зростання споживчого попиту та пропозиції товарів.

Довідково. За даними НБУ підприємства торгівлі залишаються найоптимістичнішими серед інших секторів, водночас у грудні 2023 року вперше після 9 місяців утримання індексу очікувань ділової активності на рівні вищому за 50 п. підприємства погіршили результати до 46,9 п. в умовах скорочення обсягу імпорту товарів через блокування кордону (50,3 п. у листопаді 2023 року). Проте цей рівень залишається вищим, ніж у грудні 2022 року (42,1 п.). Водночас за даними Держстату в IV кв. 2023 року спостерігається зниження індикатора ділової впевненості в роздрібній торгівлі до «плюс» 4,7% із «плюс» 8,2% у IV кв. 2022 року через очікування зменшення замовлень та скорочення кількості працівників.

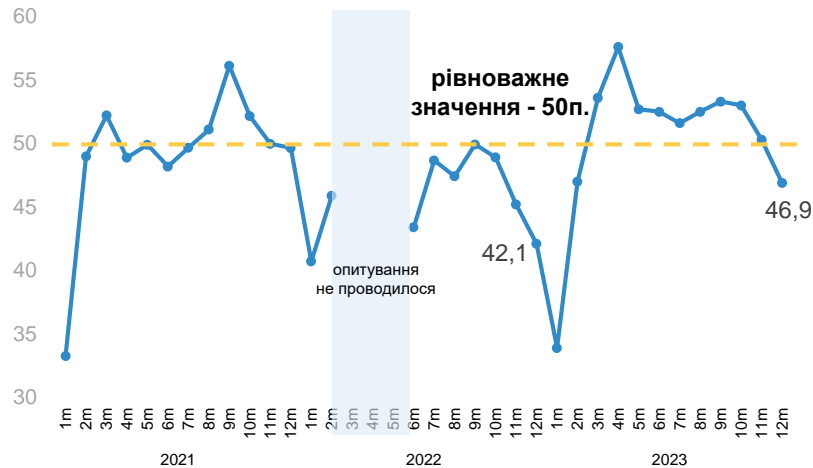
За розрахунками Мінекономіки на базі даних порталу work.ua середня номінальна зарплата за вакансіями у 2023 році порівняно з 2022 роком зросла на 14,8% до 16127 грн, у грудні 2023 року порівняно з груднем 2022 року зросла на 20,9% до 17783 грн, а середня зарплата за резюме зросла на 10,9% до 17468 грн та на 16,2% до 18955 грн відповідно.

ІНДЕКС САМОПОЧУТТЯ РІТЕЙЛУ (RWBI) В УКРАЇНІ, ПУНКТИВ

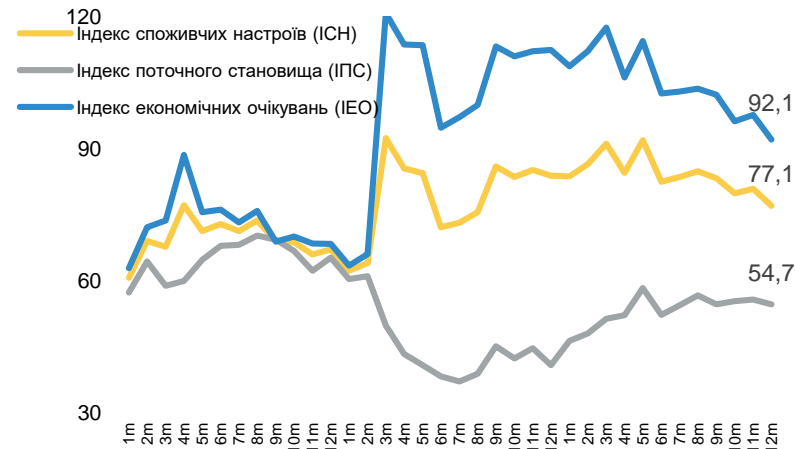
Довідка. Індекс самопочуття ритейлу (Retail Well-Being Index — скорочено RWBI) розроблено в 2020 р. УРТЦ, який дозволяє в динаміці відстежувати рівень самопочуття ритейлу, враховуючі такі показники, як відвідуваність ТЦ, вакантність площ в ТЦ та рівень ставок оренди. В пілотному режимі RWBI відстежується з серпня 2021 р.

ІНДЕКС ОЧІКУВАНЬ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ СФЕРИ ТОРГІВЛІ, ПУНКТИВ

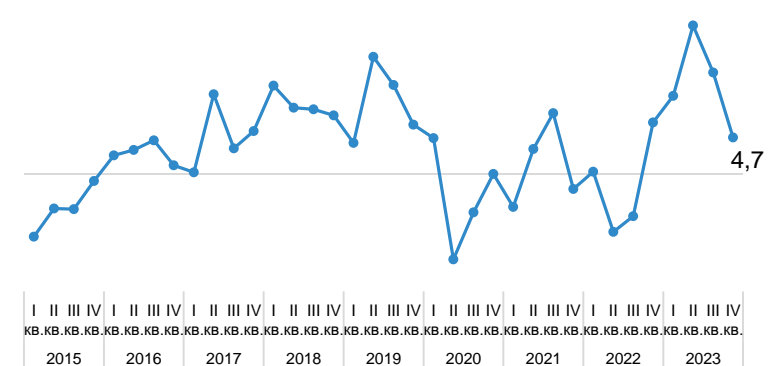
Джерело: НБУ

ДИНАМІКА ІНДЕКСУ СПОЖИВЧИХ НАСТРОЇВ В УКРАЇНІ (ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ 16+)

Джерело: Info Šapiens

ІНДИКАТОР ДІЛОВОЇ ВПЕВНЕНОСТІ В РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ, % (ДАНИ СЕЗОННО СКОРИГОВАНІ)

Джерело: Держстат

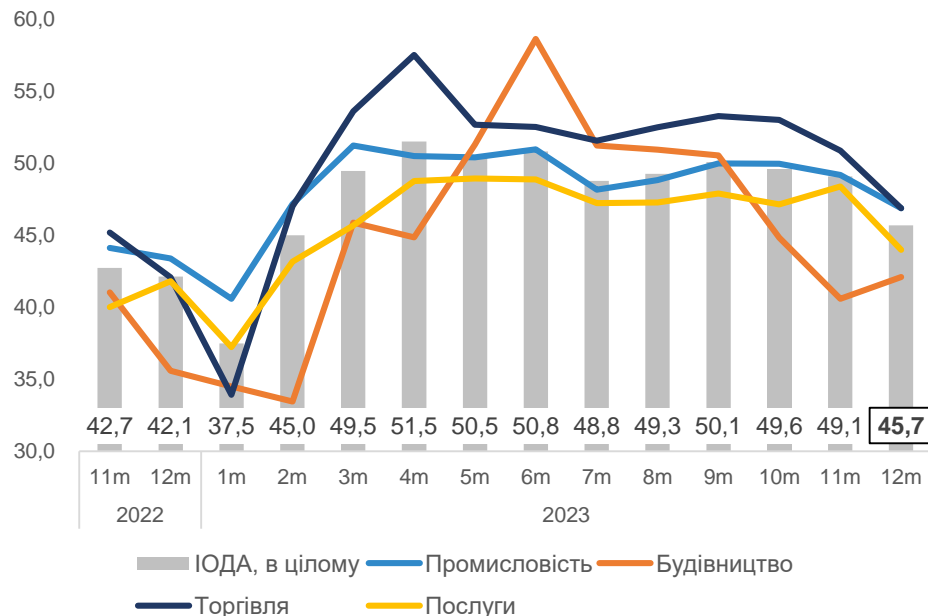
1.7 СТАН БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ

За даними НБУ в грудні 2023 року бізнес стримано оцінив результати поточної діяльності своїх підприємств. **Проте індекс очікувань ділової активності (ІОДА) був на значно вищому рівні, ніж у грудні 2022 року, – 45,7** (порівняно з 42,1 у грудні 2022 року та 49,1 у листопаді 2023 року).

Відповідно до дослідження стану МСБ в Україні, проведеного «AdvanterGroup» у 2023 році у 21,6% опитуваних респондентів результати на 100% відповідають очікуванням (9,3% – у 2022 році), **в 16,5% – перевищили очікування на 10%-30%** (8% відповідно) та **в 9,2% – суттєво перевищили очікування** (на 40% і більше) (6% відповідно). Водночас у 44,5% – результати роботи були нижчими або суттєво нижчими за очікувані показники (50,1% відповідно) та 8,2% – частково або повністю припинили роботу (26,5% відповідно).

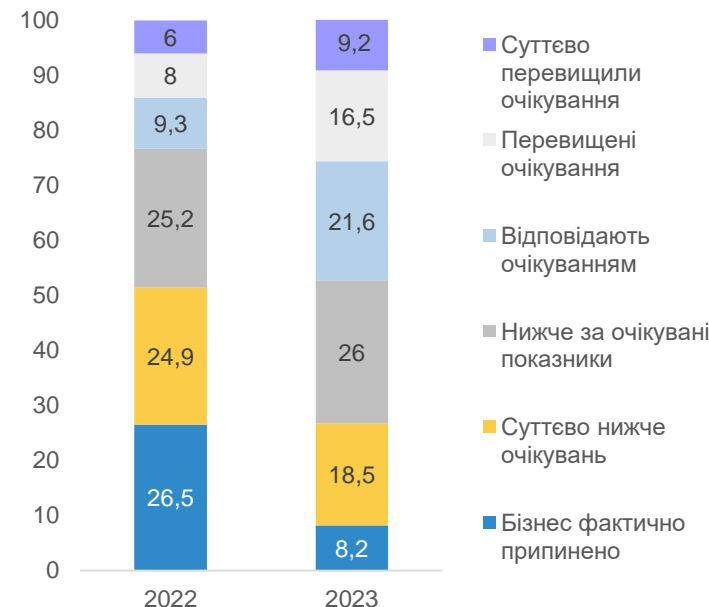
За даними Держстату індикатор економічних настроїв (сезонно скоригований) в IV кв. 2023 року становить «плюс» 5,6% («мінус» 7,5% у IV кв. 2022 року).

ІНДЕКС ОЧІКУВАНЬ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ,
В ЦІЛОМУ ПО УКРАЇНІ

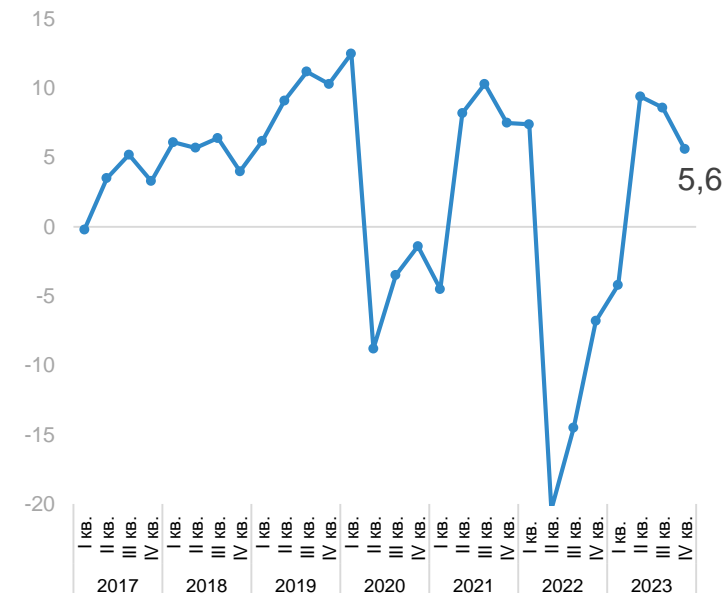
Джерело: НБУ

РЕЗУЛЬТАТИ РОБОТИ БІЗНЕСУ У
ВІДПОВІДНОСТІ ДО ПЛАНІВ ЇХ РОБОТИ, %

Джерело: Advanter Group

ІНДИКАТОР ЕКОНОМІЧНИХ НАСТРОЇВ, %
(ДАНІ СЕЗОННО СКОРИГОВАНІ)

Джерело: Держстат

РОЗДІЛ 2: ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

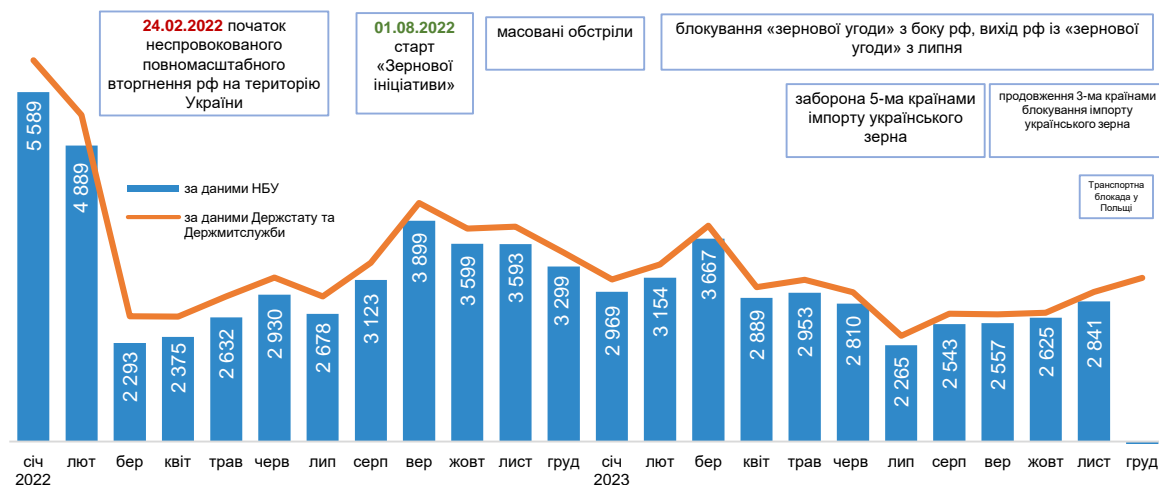
2.1 ЕКСПОРТ

У 2023 році спостерігалася цілеспрямована дестабілізація ситуації з інспектування суден у Чорному морі з боку РФ, зокрема, через блокування інспекції суден у Босфорі та реєстрації нових суден до «Зернової ініціативи», що зумовило зниження обсягів експорту агропродукції через порти «Одеса», «Південний», «Чорноморськ». А вже в липні РФ загалом вийшла з «зернової угоди». І хоча наразі, як альтернативу «зеленому коридору», Україна власними зусиллями створила «альтернативний морський коридор», ризикованість транспортування (ризик обстрілу морських суден та портової інфраструктури з боку РФ) не дає змогу повноцінно реалізовувати експортний потенціал. До того ж з листопада 2023 року розпочалася транспортна блокада з експорту української продукції на кордоні з Польщею.

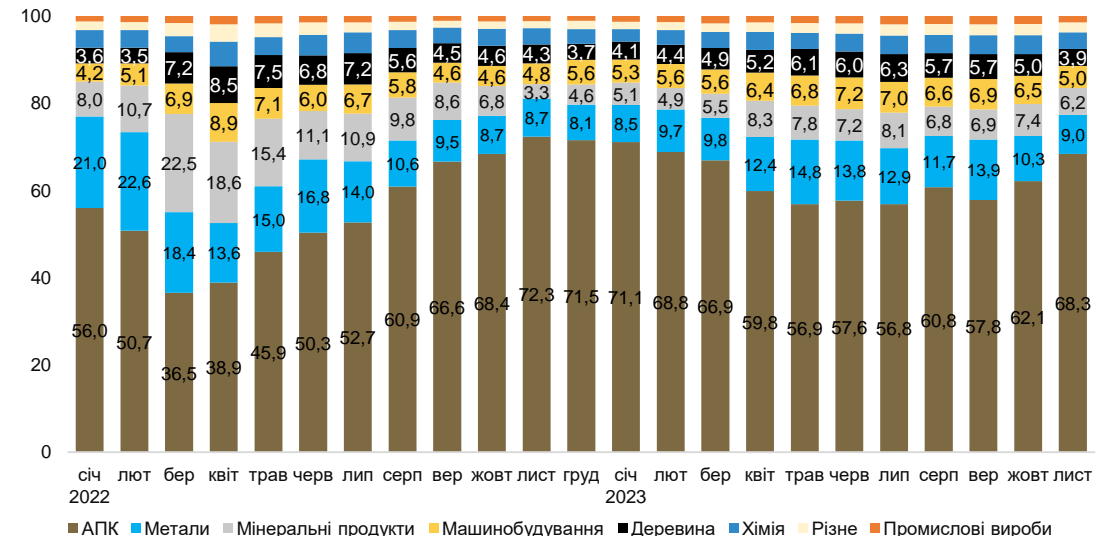
Через продовження дії негативних чинників 2022-2023 років, зокрема, логістичні обмеження, втрату окремих експортоорієнтованих підприємств з огляду на руйнацію/пошкодження та окупацію РФ, звуження економічної діяльності виробничого сектору, призупинення експорту електроенергії, а також запровадження країнами-сусідами заборони імпорту української продукції АПК з травня 2023 року, **у січні-листопаді 2023 року** спостерігалася негативна динаміка експорту товарів (за розрахунками Мінекономіки на базі попередніх даних НБУ **зменшення вартісних обсягів експорту товарів склало 16,8%** у порівнянні до січня-листопада 2022 року, у тому числі в листопаді 2023 року – зниження експорту товарів становило 20,9% відносно листопада 2022 року). Найбільшого негативного внеску в динаміку експорту товарів у порівнянні до січня-листопада 2022 року додали такі агреговані групи, як «Чорні й кольорові метали та вироби з них», «Мінеральні продукти», «Продовольчі товари та сировина для їх виробництва».

Експорт товарів і послуг у січні-листопаді 2023 року зменшився на 12,4% порівняно до січня-листопада 2022 року і становив 46,1 млрд дол. США (у тому числі в листопаді 2023 року – зменшився на 14,5% порівняно з листопадом 2022 року).

ЕКСПОРТ ТОВАРІВ У 2022-2023 РОКАХ,
ЩОМІСЯЦЯ, МЛН ДОЛ. США

СТРУКТУРА ЕКСПОРТУ ТОВАРІВ У 2022-2023 РОКАХ,
ЩОМІСЯЦЯ, У % ДО ЗАГАЛЬНОГО ОБСЯГУ ЕКСПОРТУ ТОВАРІВ

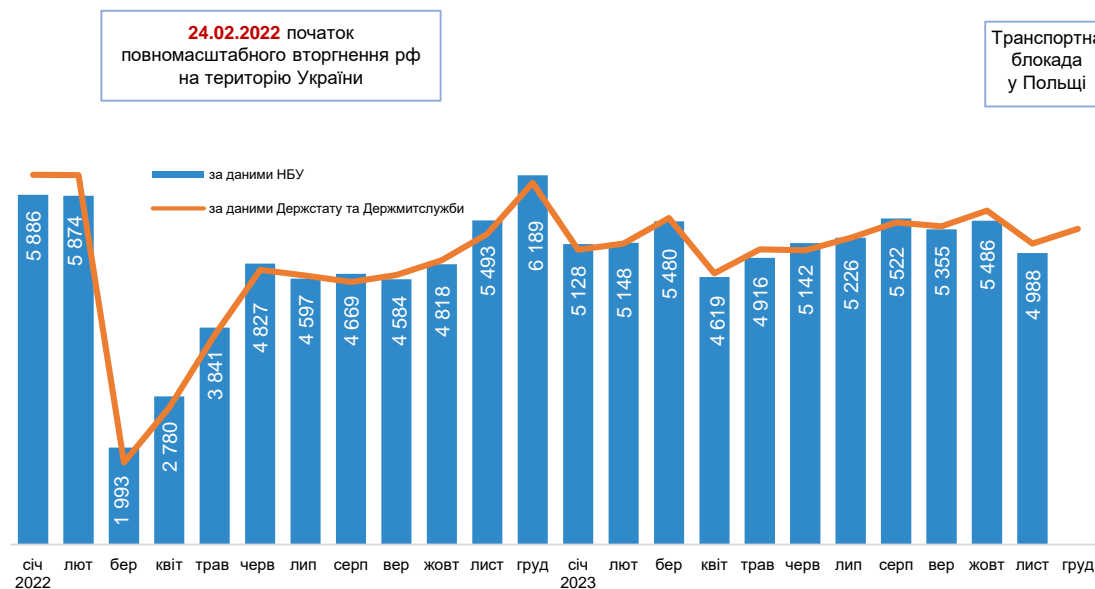

2.2 ІМПОРТ

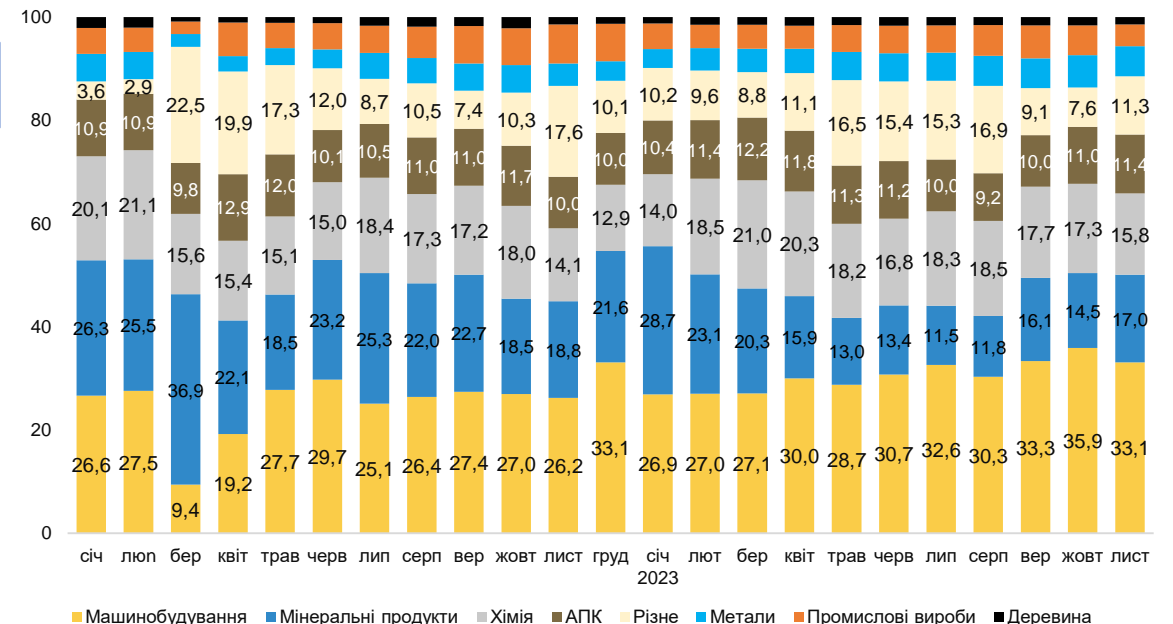
Імпорт товарів характеризувався позитивною динамікою – відбулося збільшення вартісних обсягів у січні-листопаді 2023 року порівняно з аналогічним періодом 2022 року на 15,5%, у т.ч. у листопаді 2023 року – зменшення на 9,2% порівняно з листопадом 2022 року. Загалом **імпорт товарів та послуг збільшився на 8,3%** відповідно (у т.ч. у листопаді 2023 року – зменшення на 13,7% порівняно з листопадом 2022 року), зважаючи на зменшення імпорту послуг на 6,1% (у листопаді 2023 року порівняно з листопадом 2022 року спостерігалось зменшення імпорту послуг на 23,2%) і становив 80,2 млрд дол. США. У структурі імпорту послуг імпорт подорожей у січні-листопаді 2023 року становив 70,6% (враховуючи міграційну ситуацію в країні) (у січні-листопаді 2022 року – 71,5% відповідно).

Найбільшого позитивного внеску до динаміки імпорту товарів у січні-листопаді 2023 року порівняно з аналогічним періодом 2022 року додали такі агреговані групи товарів: «Машини, устаткування, транспортні засоби та прилади», «Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості», «Різне (з урахуванням неформальної торгівлі)». Єдиною групою товарів, за якою зафіксований негативний внесок до динаміки імпорту товарів були товари за агрегованою групою «Мінеральні продукти».

ІМПОРТ ТОВАРІВ У 2022-2023 РОКАХ,
ЩОМІСЯЦЯ, МЛН ДОЛ. США

СТРУКТУРА ІМПОРТУ ТОВАРІВ У 2022-2023 РОКАХ,
ЩОМІСЯЦЯ, У % ДО ЗАГАЛЬНОГО ОБСЯГУ ІМПОРТУ ТОВАРІВ

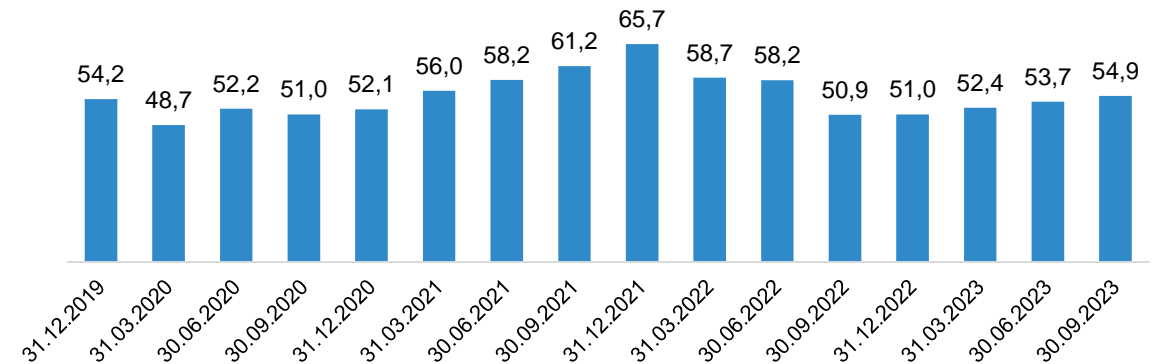
2.3 ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ

Чистий приплив прямих іноземних інвестицій у січні-листопаді 2023 року оцінено в 4,4 млрд дол. США (у січні-листопаді 2022 року – чистий приплив у 124 млн дол. США), у тому числі:

- ✓ реінвестування доходів – 3,5 млрд дол. США (у січні-листопаді 2022 року реінвестування доходів – 394 млн дол. США);
- ✓ чистий приплив акціонерного капіталу (крім реінвестування доходів) – 506 млн дол. США (у січні-листопаді 2022 року – 335 млн дол. США);
- ✓ чисті залучення за борговими інструментами – 467 млн дол. США (у січні-листопаді 2022 року чисті погашення становило 586 млн дол. США).

ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ У 2022-2023 РОКАХ
(«+» ПРИПЛИВ/«-» ВІДПЛИВ), ЩОМІСЯЦЯ, МЛН ДОЛ. США

ПРЯМІ ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В УКРАЇНУ
(СТАНОМ НА ЗВІТНУ ДАТУ), ЩОКВАРТАЛЬНО, МЛРД ДОЛ. США

РОЗДІЛ 3: ЦІНИ

3.1 СПОЖИВЧА ІНФЛЯЦІЯ

Підсумки 2023 року свідчать про збереження низьких темпів споживчої інфляції – 5,1% у річному вимірі, а в місячному вимірі темп майже не змінився – 0,7% (0,5% у попередньому місяці). Це повністю є співставним із ціновою динамікою низки країн Європи (споживча інфляція в річному обчисленні в Чехії становила 7,6%, у Румунії – 7%).

Досягнення цього стало можливим завдяки спільним зусиллям усіх українців і міжнародної спільноти, яка підтримує Україну, а також НБУ та Уряду.

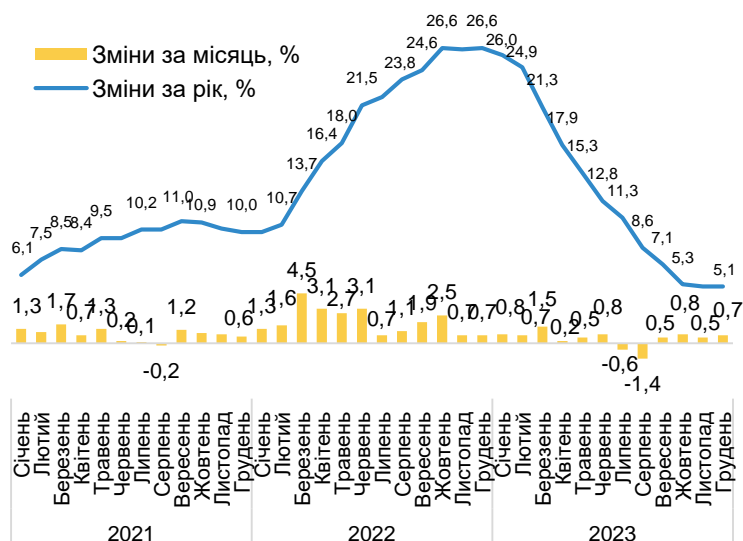
По-перше, НБУ забезпечував стабільність обмінного курсу гривні завдяки системній зовнішній фінансовій допомозі.

По-друге, Уряд підтримував стабільність на споживчому ринку, забезпечуючи контроль за ціновою ситуацією та достатністю пропозиції товарів та послуг, зберігаючи мораторій на підвищення тарифів у ЖКГ (крім електроенергії), тим самим перекладаючи тягар воєнних наслідків з бізнесу та населення на бюджет.

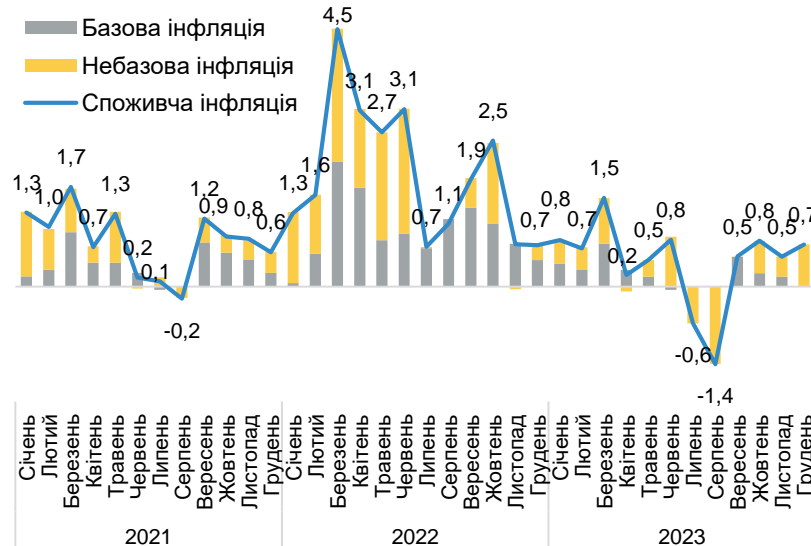
Крім того, стримував інфляцію також і соціально-негативний чинник – упродовж більшої частини року зберігався стриманий в умовах війни попит, природа якого полягає як у суттєвому скороченні кількості споживачів та їх фінансових можливостей унаслідок міграції (у 2023 році, як і роком раніше, мільйони українців залишаються за кордоном), так і в мотиваційному обмеженні споживання впродовж періоду невизначеності.

Поточний інфляційний тренд та чинники, що його формують, свідчать про виправданість очікувань щодо невисокої інфляції на початку 2024 року.

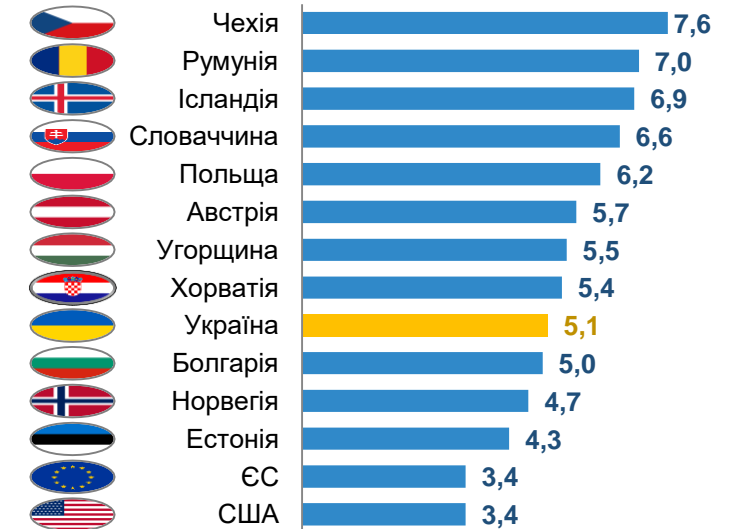
СПОЖИВЧА ІНФЛЯЦІЯ

БАЗОВА ТА НЕБАЗОВА ІНФЛЯЦІЯ

ЗМІНИ (ГАРМОНІЗОВАНИХ) СПОЖИВЧИХ ЦІН
ДЕЯКИХ КРАЇН ТА УКРАЇНИ У ГРУДНІ '23,
% У РІЧНОМУ ОБЧИСЛЕННІ

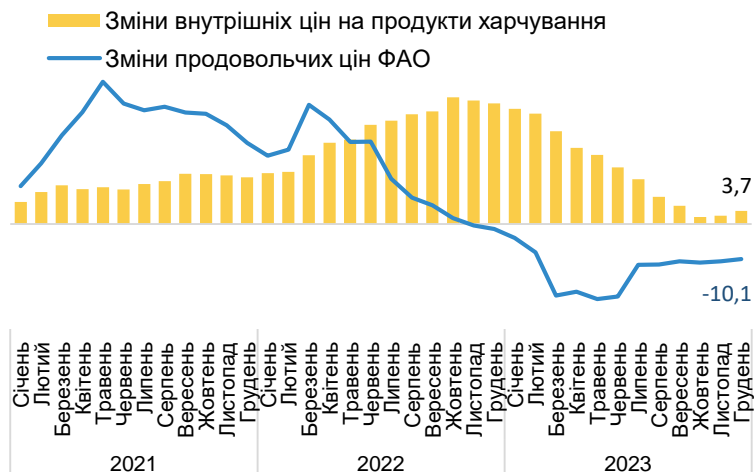
3.2 СПОЖИВЧА ІНФЛЯЦІЯ (продовольчий ринок)

У 2023 році темпи зростання цін на продукти харчування, на відміну від попередніх років, були нижчими (3,7% у річному вимірі), ніж загальний рівень (5,1% відповідно). Це зумовлено насамперед відсутністю значних шоків попиту та пропозиції, ґрунтована передусім на керованості та передбачуваності процесів забезпечення споживчого ринку, що дало змогу реалізовуватися впливу «мирної» сезонності у формуванні продовольчих цін. Підтвердженням цьому стало скорочення впродовж усього року частки продуктів, ціни на які зростали.

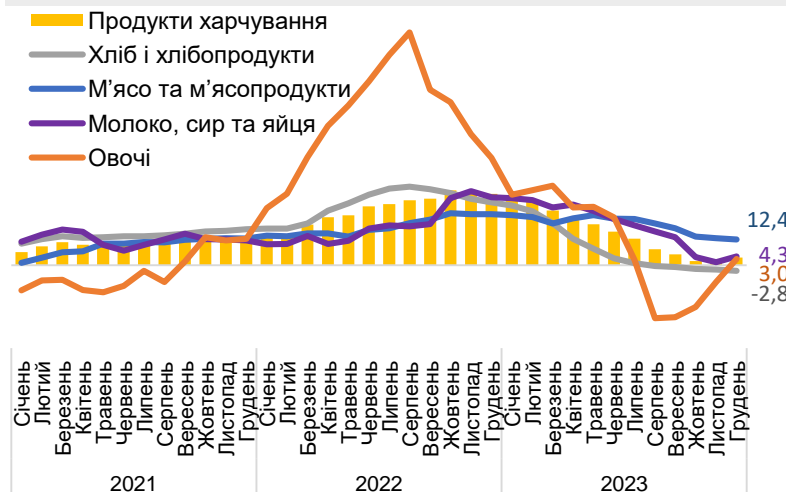
Серед чинників, що стримували інфляцію, у цій групі товарів були:

- збереження значної внутрішньої пропозиції продукції рослинництва на фоні низхідної цінової динаміки на світовому ринку та обмежень на експорт української продукції АПК до Польщі, Словаччини та Угорщини, запровадження ліцензування ввозу Румунією та Болгарією, а також блокування в кінці року митних постів на державному кордоні України з Польщею та Словаччиною;
- забезпечення постачання затребуваних імпорتنих продуктів, що мінімізувало тиск на ціни;
- поступове відновлення виробництва та відсутність шоків попиту;
- зниження тиску з боку витратності з огляду на здешевлення сільгоспсировини.

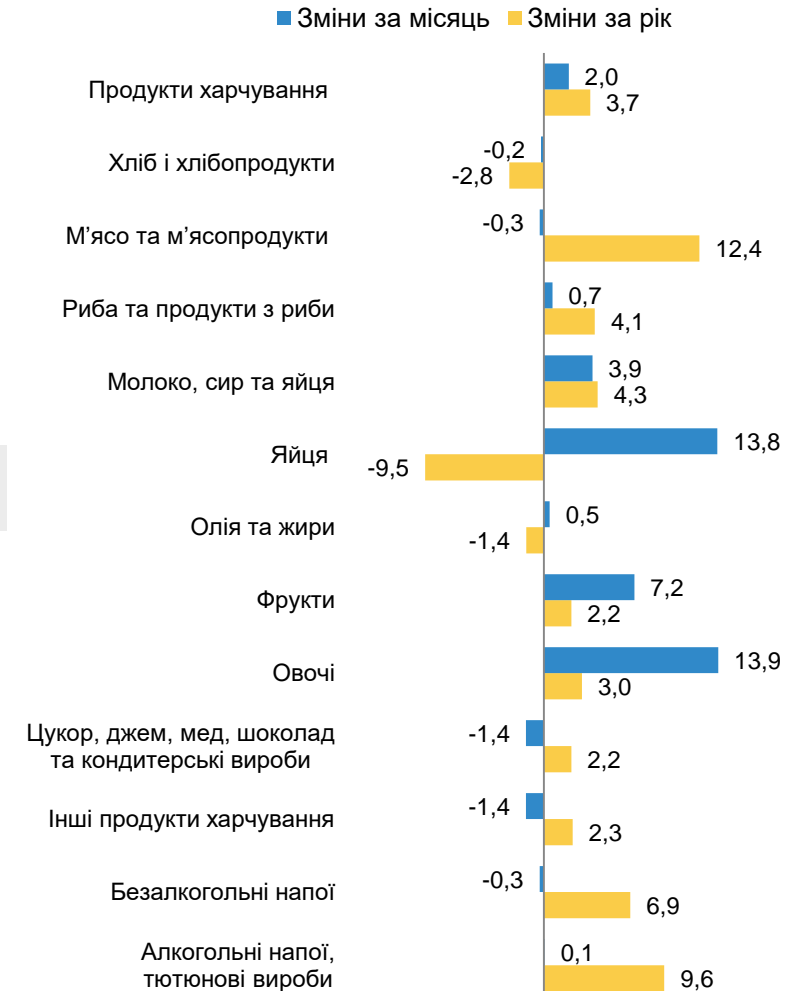
**ЗМІНИ ЦІН НА ПРОДОВОЛЬСТВО,
% У РІЧНОМУ ОБЧИСЛЕННІ**

**ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН НА ПРОДУКТИ
ХАРЧУВАННЯ, % У РІЧНОМУ ОБЧИСЛЕННІ**

**ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН У ГРУДНІ '23
ЗА ОСНОВНИМИ ГРУПАМИ ПРОДОВОЛЬЧИХ
ТОВАРИВ, %**

3.3 СПОЖИВЧА ІНФЛЯЦІЯ (непродовольчий ринок)

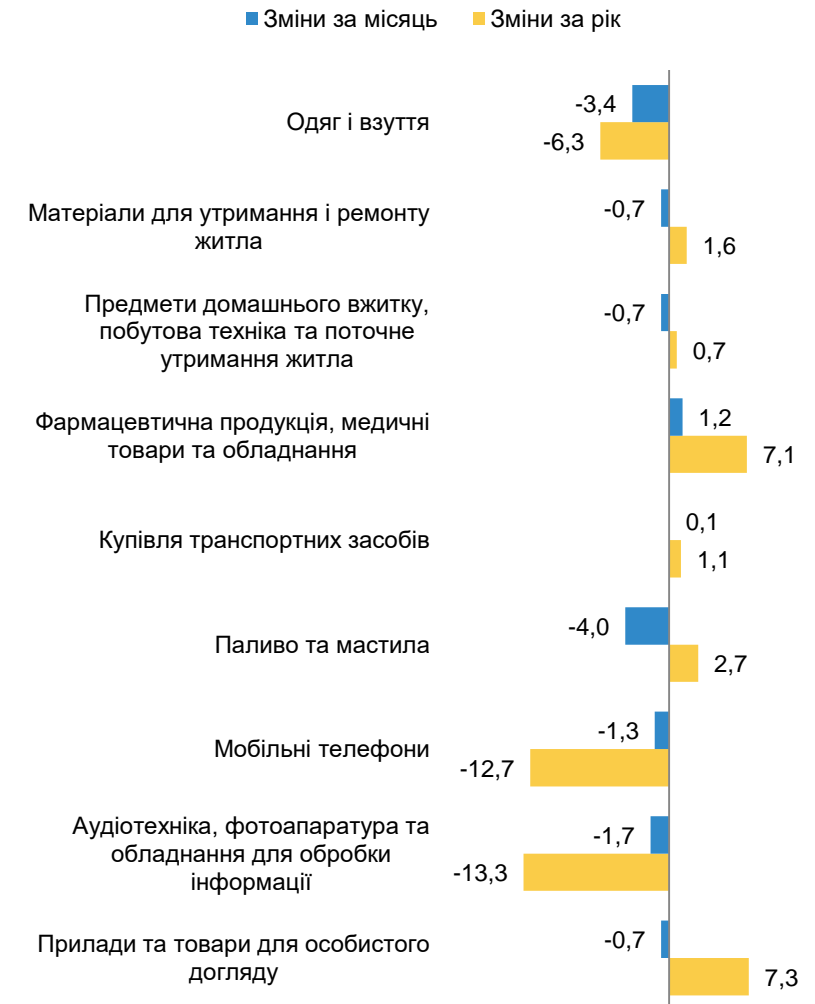
Упродовж 2023 року на непродовольчому ринку ціни знижувалися майже на всі товари (за якими Держстат проводить статистичне спостереження), зокрема нижчими, ніж у 2022 році, були ціни на одяг і взуття, побутову техніку, кухонний посуд, електроінструменти, мобільні телефони, телевізори, ноутбуки, планшети тощо. Серед незначної кількості товарів, ціни на які незмінно зростали впродовж усього 2023 року, переважно була фармацевтична продукція, а також газети.

Водночас ціни на пальне, після зниження впродовж першої половини року, у другій – відновили зростання з огляду на повернення довоєнного рівня оподаткування пального, коливання світових цін на нафту, а також ускладнення та удорожчання логістики.

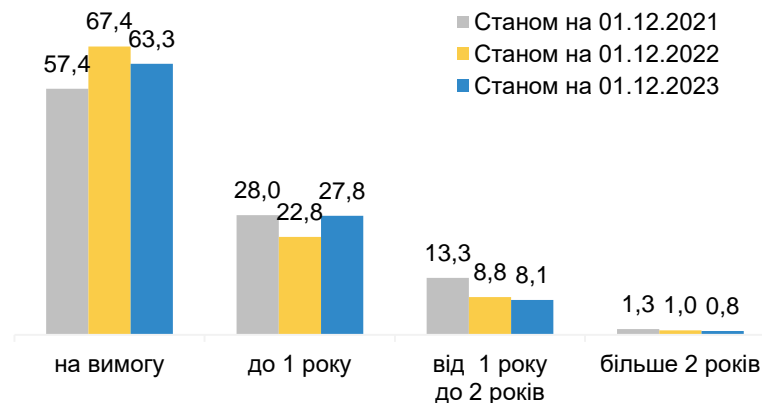
Серед чинників, що загалом стримували інфляцію були:

- відносна курсова стійкість гривні (з огляду на стабільно вузькі межі коливання курсу гривні) навіть після переходу від фіксованого курсу до режиму керованої гнучкості, що сприяло насиченню ринку й обмежувало цінові коливання на імпорتنу продукцію;
- налагоджена система стосунків із партнерами, які забезпечують безперебійне постачання в Україні відповідної продукції;
- досить помірний споживчий попит.

ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН У ГРУДНІ '23 ЗА ОСНОВНИМИ ГРУПАМИ НЕПРОДОВОЛЬЧИХ ТОВАРІВ, %

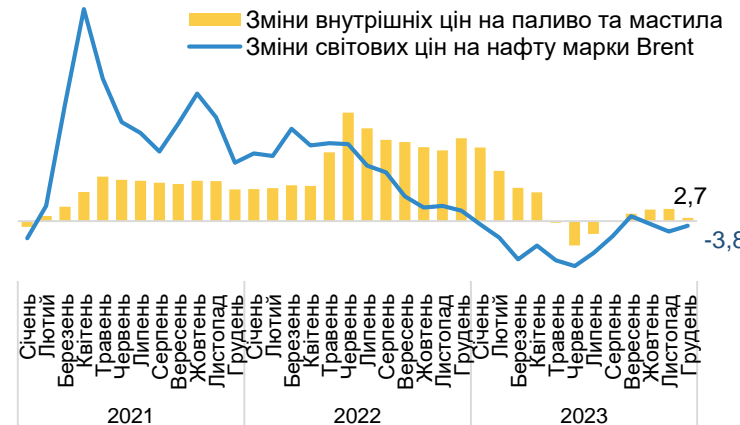

СТРОКОВА СТРУКТУРА ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ, %

Джерело: НБУ, Держстат, Світовий банк

ЗМІНИ ЦІН НА ПАЛЬНЕ, % У РІЧНОМУ ОБЧИСЛЕННІ

3.4 СПОЖИВЧА ІНФЛЯЦІЯ (послуги)

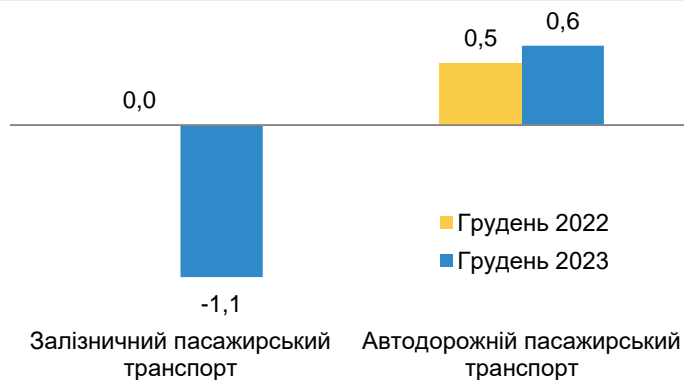
Упродовж 2023 року, на фоні стабільності тарифів на житлово-комунальні послуги, які контролює держава, решта цін/тарифів на інші послуги в переважній більшості зростали. Хоча частка таких послуг на кінець року була дещо меншою, ніж на початок року. Зокрема впродовж 2023 року найбільше подорожчали послуги нотаріусів, освіта передусім дошкільна, послуги хімчисток, а також страхування особистого транспорту.

Основними чинниками, що підтримували зростання цін (тарифів), були:

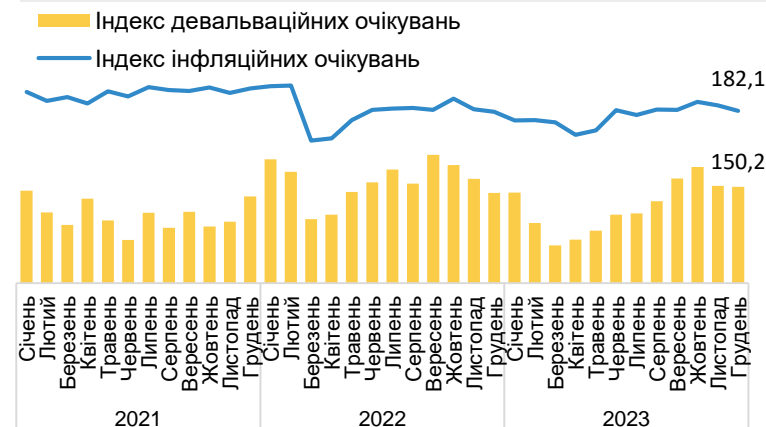
- подорожчання енергоносіїв для бізнесу та сировини;
- брак кваліфікованих кадрів;
- очікування щодо зростання закупівельних цін на витратні матеріали.

Довідково. Згідно зі щомісячним опитуванням підприємств України, проведеного НБУ (грудень 2023), підприємства сфери послуг погіршили негативні оцінки щодо результатів своєї діяльності в найближчій перспективі, зважаючи на логістичні труднощі з перетином кордону, високі ціни на пальне та слабкий попит.

ТРАНСПОРТНІ ПОСЛУГИ, % ЗА МІСЯЦЬ

ІНДЕКСИ ІНФЛЯЦІЙНИХ ТА ДЕВАЛЬВАЦІЙНИХ ОЧІКУВАНЬ, ПУНКТИВ

ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН У ГРУДНІ 23 ЗА ОСНОВНИМИ ГРУПАМИ ПОСЛУГ, %

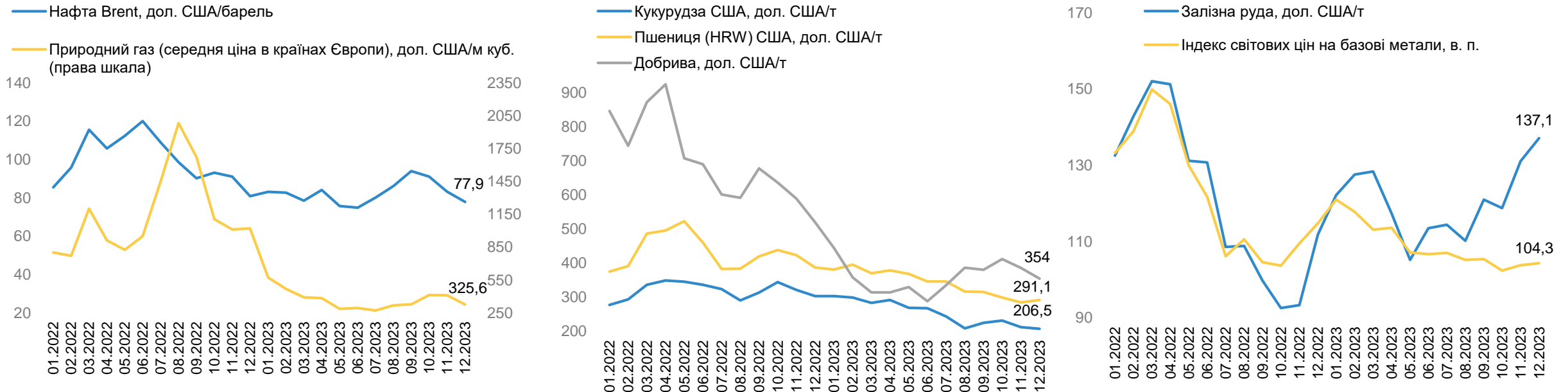

3.5 ЦІНОВІ ПОКАЗНИКИ НА ЗОВНІШНЬОМУ РИНКУ

За даними Світового банку, **середні ціни у 2023 році порівняно з 2022 роком на світових ринках за всіма товарними групами знижувалися.** Зокрема, найбільше скоротилися ціни на природний газ – на 67,5%, добрива – на 48,9%, пшеницю – на 20,8%, кукурудзу – на 20,7%, нафту – на 17,2%, базові метали – на 11% та залізні руди – на 0,6%.

Довідково. Середня ціна на природний газ у країнах Європи в грудні 2023 року знизилася до 325,6 дол. США/тис. м³ порівняно з 1020,1 дол. США/тис.м³ у грудні 2022 року (у серпні 2022 року спостерігалася рекордна ціна – 1982,2 дол. США / тис. м³).

ОСНОВНІ ЦІНИ НА ТОВАРНИХ РИНКАХ НА НАФТУ ТА ПРИРОДНИЙ ГАЗ, КУКУРУДЗУ, ПШЕНИЦЮ ТА ДОБРИВА, ЗАЛІЗНУ РУДУ ТА ІНДЕКС СВІТОВИХ ЦІН НА БАЗОВІ МЕТАЛИ, У СЕРЕДНЬОМУ ЗА МІСЯЦЬ

РОЗДІЛ 4: МІГРАЦІЯ. РИНОК ПРАЦІ

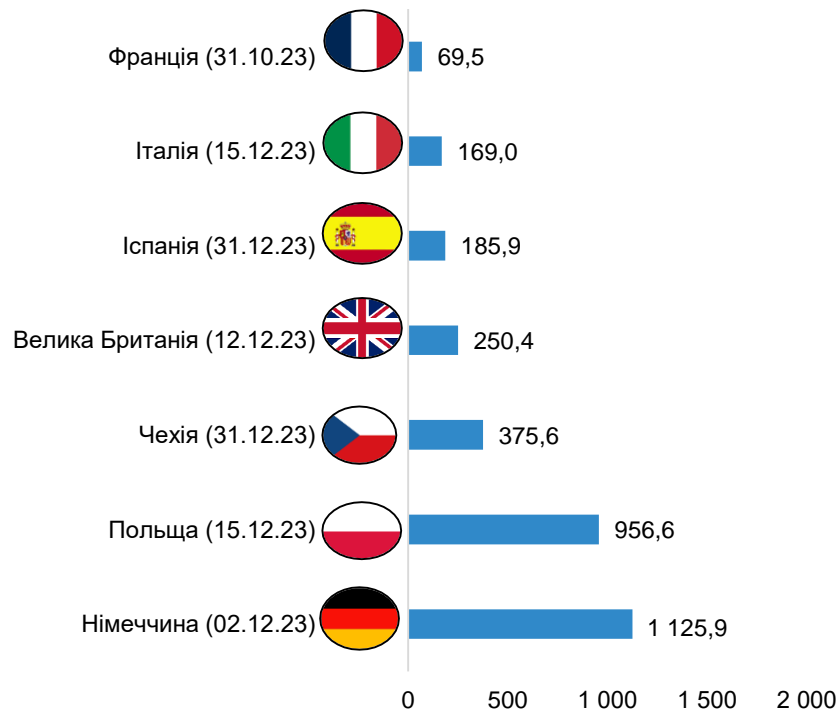

4.1 МІГРАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ

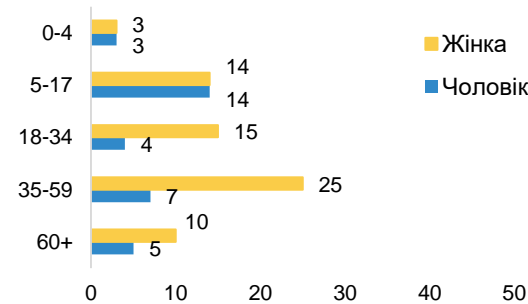
За даними Агентства ООН у справах біженців станом на 31.12.2023 було зафіксовано в усьому світі 6,357 млн біженців з України (5,954 млн біженців зафіксовано в Європі і 0,404 млн за межами Європи (станом на 28.11.2023)).

Агентством ООН у справах біженців на основі 45 073 інтерв'ю були здійснені опитування, які проводилися на прикордонних пунктах і транспортних вузлах, приймальних і транзитних центрах, місцях збору і пунктах допомоги у великих містах. **Дане опитування було проведено упродовж періоду з жовтня 2022 року по 30 жовтня 2023 року.** 99% респондентів є громадянами України, більшість складають жінки (84%), з вищим рівнем освіти – 78%, середній вік респондентів складав 46 років.

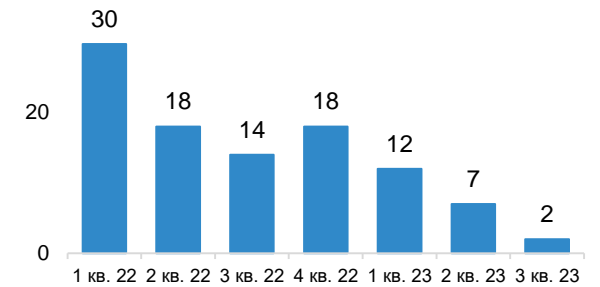
БІЖЕНЦІ З УКРАЇНИ ЗАФІКСОВАНІ В КРАЇНАХ ЄВРОПИ, ТИС. ОСІБ (СТАНОМ НА ВІДПОВІДНУ ДАТУ)

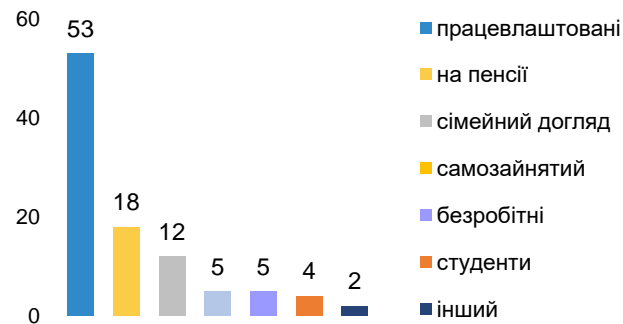
СТАТЕВО-ВІКОВА КАТЕГОРІЯ БІЖЕНЦІВ*, %

ПЕРІОД ВІЇЗДУ З УКРАЇНИ*, %

ОСНОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДО ВІЇЗДУ З УКРАЇНИ*, %

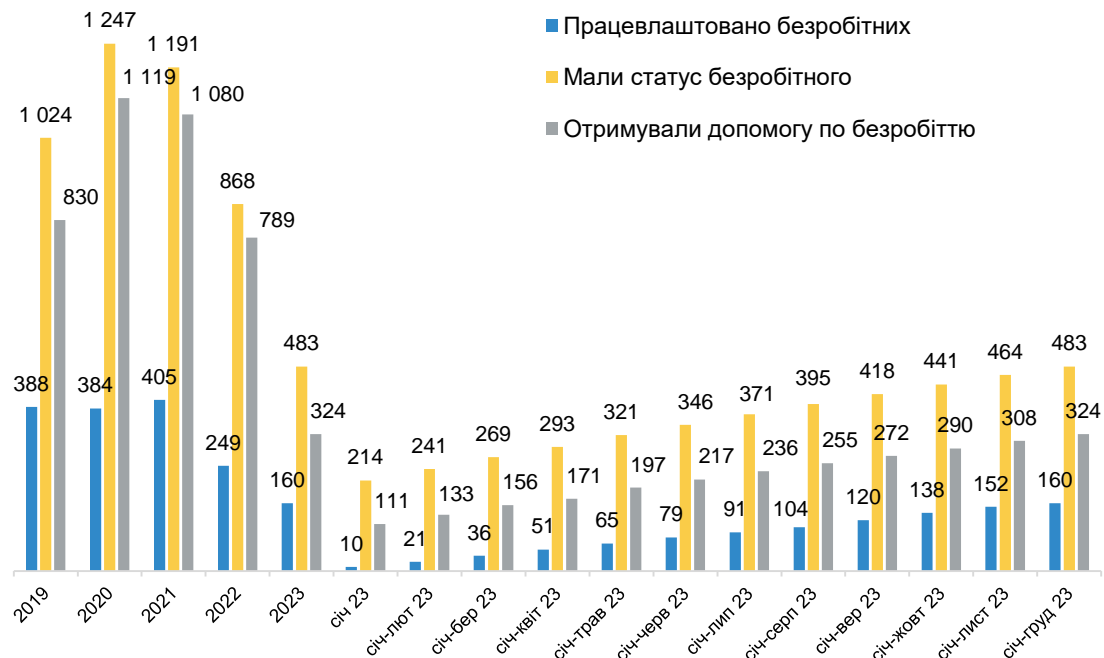
ПОТОЧНА ОСНОВНА ДІЯЛЬНІСТЬ В КРАЇНІ ПЕРЕБУВАННЯ*, %

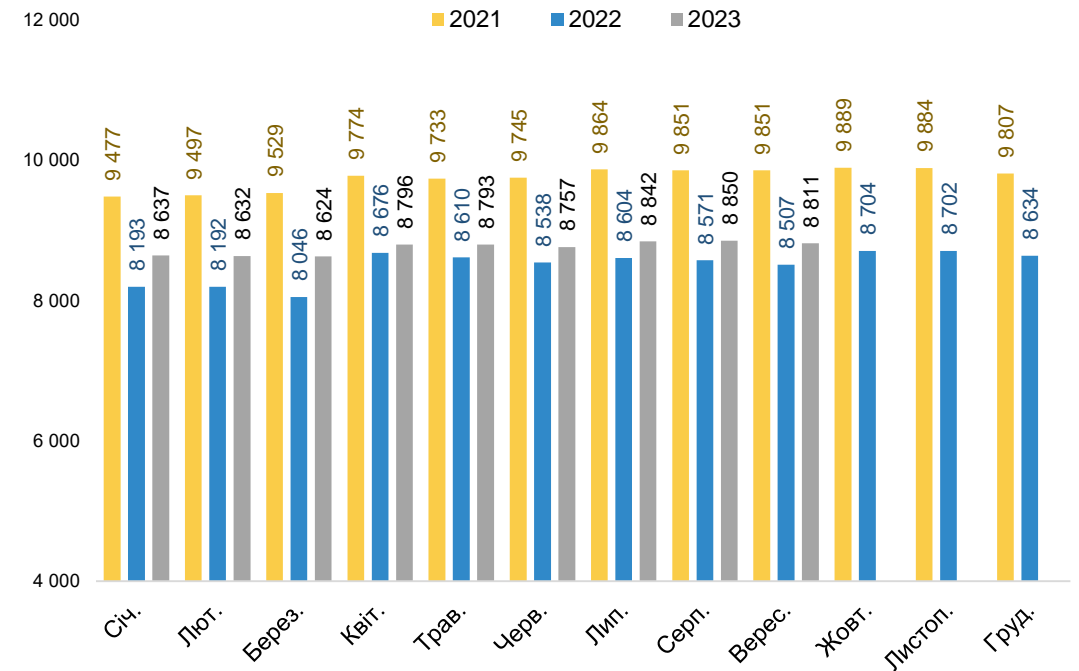
4.2 РИНОК ПРАЦІ

В умовах військового стану економічна активність підприємств залишалася низькою. Поряд з тим, як у 2022 році, так і у 2023 році спостерігалось зменшення кількості зареєстрованих безробітних, враховуючи продовження міграційних процесів, мобілізації до лав ЗСУ (такі категорії осіб припиняють реєстрацію як безробітні). Водночас, починаючи з квітня 2022 році, спостерігалось відновлення кількості застрахованих осіб, проте їх кількість станом на червень 2023 року так і не досягла довоєнного рівня, що загалом негативно вплинуло на показники ринку праці.

ПОКАЗНИКИ РИНКУ ПРАЦІ, ТИС. ОСІБ
(ПРОТЯГОМ ПЕРІОДУ)

КІЛЬКІСТЬ ЗАСТРАХОВАНИХ ОСІБ (НАЙМАНИХ ПРАЦІВНИКІВ),
ТИС. ОСІБ

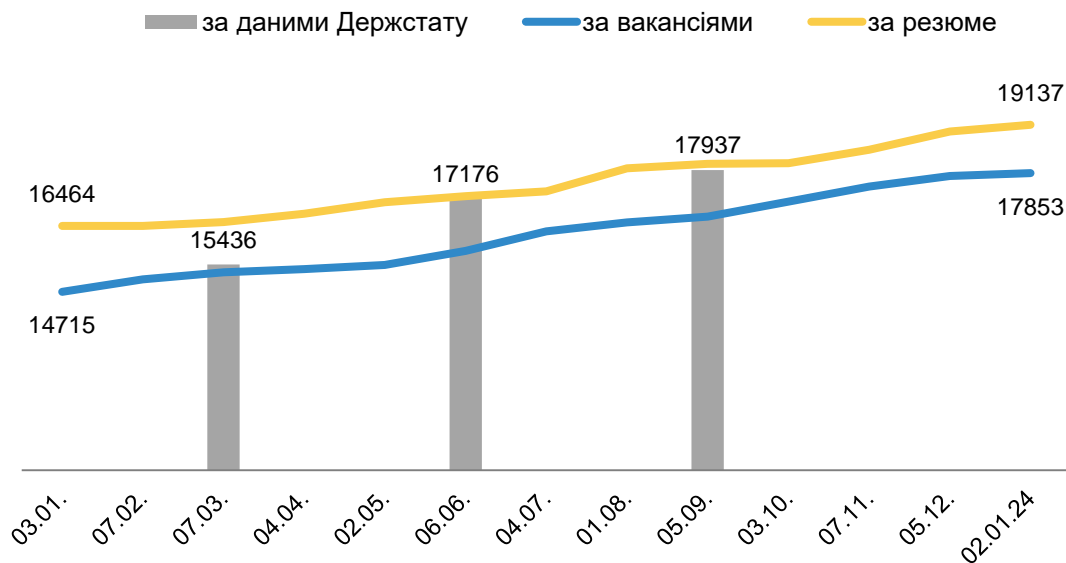

4.3 СЕРЕДНЬОМІСЯЧНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА

На рівень оплати праці у 2023 році продовжують впливати чинники 2022 року – наслідки активних бойових дій на значній території України, а саме: тимчасова втрата значної території, руйнація інфраструктури та підприємств (або їх пошкодження, що зумовило призупинення їх діяльності), суттєві перманентні руйнування логістики та значна кількість людей працездатного населення за кордоном (мігрантів), що обмежує можливості для заробітку. Водночас вітчизняні суб'єкти господарювання підвищують рівень оплати праці з метою утримання та залучення нового висококваліфікованого персоналу в умовах нестачі трудових ресурсів у країні.

СЕРЕДНЯ ЗАРОБІТНА ПЛАТА У 2023 РОЦІ, ГРИВЕНЬ

* За розрахунками Мінекономіки на базі квартальних даних Держстату.
Без урахування тимчасово окупованих рф територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

СЕРЕДНЬОМІСЯЧНА ЗАРОБІТНА ПЛАТА ШТАТНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ВИДАМИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА 9 МІСЯЦІВ 2022-2023 РОКІВ, ГРИВЕНЬ*

